

„Sorko, co jest dziś zadane?”

Interakcja z asystentem głosowym podczas wykonywania zadań mediacyjnych sposobem na indywidualizację procesu uczenia się języka obcego

DOI: 10.47050/jows.2025.2.53-62

W odpowiedzi na rosnącą potrzebę inkluzywności w edukacji (także językowej) warto w innowacyjny sposób użyć asystentów głosowych w podejściu zorientowanym na działanie. Samodzielne wykonywanie przez uczących się „z życia wziętych” zadań mediacyjnych za pomocą Alexy stanowi próbę indywidualizacji procesu uczenia się i oferuje kuszącą alternatywę dla tradycyjnych prac domowych. Aktywizuje to uczących się, gwarantuje ekspozycję na multimodalny input oraz angażuje w negocjowanie znaczeń pożądane w kontekście uczenia się języka obcego.

KLAUDIA GAJEWSKA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

„WHAT’S THE HOMEWORK TODAY?” INTERACTION WITH VOICE ASSISTANTS IN TASK-BASED LEARNING TO MEDIATE AS A WAY TO INDIVIDUALISE FOREIGN LANGUAGE LEARNING

In response to the growing need for inclusion in (language) education, it is worth applying in an innovative way the Alexa voice assistant in an out-of-class, action-oriented context of learning to mediate. Performing real-life text mediation tasks with the assistance of Alexa allows to personalise learning, providing a practical alternative to the traditional concept of homework assignments. It increases learners’ active participation in language learning as well as their exposure to authentic language input and production of modified output, which underlies the process of language learning.

KEY WORDS: MEDIATION, VOICE ASSISTANT, ACTION-ORIENTATION, INCLUSION, HOMEWORK

Pierwsze próby nawiązania komunikacji człowiek–komputer podejmowano już w latach 60. i 70. XX wieku za pośrednictwem programów lub – mówiąc precyzyjnie – chatbotów takich jak ELIZA (Debecker 2017) i Parry (Ahmad 2021). Prowadzenie z nimi naturalnej konwersacji nie było jednak możliwe z uwagi na zastosowanie w ich architekturze tzw. programowania opartego na regułach (Higgins 2021), które ograniczało komunikację tylko do pytań i odpowiedzi zawartych we wcześniej opracowanym skrypcie (Campo 2022).

Dzięki użyciu algorytmów konwersacyjnej sztucznej inteligencji, do których zaliczyć można przetwarzanie języka naturalnego, wyszukiwanie informacji i uczenie maszynowe (Guzman i Lewis 2020), w chatbotach takich jak Dr. SBAITS (Lin 2021) i Alice (Okonkwo i Ade-Ibijola 2021), początkowo ograniczony i przez to nienaturalny proces komunikacji człowieka z maszyną mógł zostać w latach 80. i później poddany stopniowej humanizacji. Przełomowym momentem umożliwiającym popularyzację zjawiska naturalnej (opartej na komendach głosowych) komunikacji użytkowników z ich urządzeniami był jednak początek drugiej dekady XXI wieku.

„When was Ryan Gosling born?” i „What is a recipe for muffins?” to przykładowe pytania, na które – bez względu na porę i okoliczności – z łatwością można uzyskać odpowiedzi dzięki asystentom głosowym, do których zaliczamy cieszące się największą popularnością mobilne aplikacje, takie jak Siri firmy Apple, Alexa firmy Amazon, Google Assistant i Cortana firmy Microsoft (Asbag 2025). Głównym czynnikiem stanowiącym o atrakcyjności tych technologii jest ich wsparcie w wykonywaniu zadań cyfrowych, dzięki czemu wyszukiwanie informacji, wykonywanie połączeń czy wysyłanie wiadomości tekstowych może się odbywać za pośrednictwem komend głosowych (Manalo 2024).

Pomimo krytyki asystentów głosowych wynikającej z wątpliwej wiarygodności przekazywanych przez nich informacji (Underwood 2021) i nieefektywnego przetwarzania niestandardowych komunikatów głosowych (Kukulska-Hulme 2019) można zaobserwować rosnące zainteresowanie użyciem tej technologii w edukacji językowej, co wynika z licznych korzyści związanych z jej wykorzystaniem. Komunikacja z asystentem obejmująca produkcję komend głosowych oraz recepcję informacji zwrotnych w formie mówionej i tekstowej wspiera, zgodnie z teoriami akwizycji języka (np. Krashen 1985; Long 1996), rozwój językowy uczących się dzięki zaangażowaniu ich w negocjację znaczeń (ang. *negotiation of meaning*), (Dizon 2017) oraz ekspozycję na multimodalny input (Moussalli i Cardoso 2019) prezentowany przez technologię. Ze względu na nieograniczoną dyspozycyjność asystenci zdają się mieć przewagę nad nauczycielami, którzy z uwagi na liczne i nierzadko mieszane pod względem zaawansowania językowego grupy nie są w stanie zapewnić uczącym się informacji zwrotnej na temat poprawności każdej wypowiedzi ustnej (Underwood 2021). Warto dodać, że nauczyciele pracujący w zamkniętym środowisku klasy szkolnej nie mogą stwarzać pozaszkolnych okazji do interaktywnego użycia języka (Kukulska-Hulme i Lee 2020), co jest możliwe w przypadku technologii sterowanych głosem, z którymi uczący się są w stanie nawiązać interakcję o każdej porze i w dowolnym miejscu.

Innowacja dydaktyczna, czyli o użyciu asystentów głosowych podczas wykonywania zadań mediacyjnych

Mając na uwadze problemy związane z nauczaniem języków obcych w Polsce, takie jak liczne i mieszane pod względem zaawansowania językowego grupy, środowiska uczących się o niskim wskaźniku różnorodności językowej i kulturowej, których kontakt z językiem ograniczony jest często tylko do zajęć szkolnych, oraz rosnącą liczbę uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, proponuję innowację dydaktyczną polegającą na wykorzystaniu asystenta głosowego Alexa firmy Amazon podczas wykonywania zadań „z życia wziętych” wymagających wewnątrzjęzykowej mediacji tekstu, czyli jego przetwarzania. Dlaczego zdecydowałam się na takie połączenie?

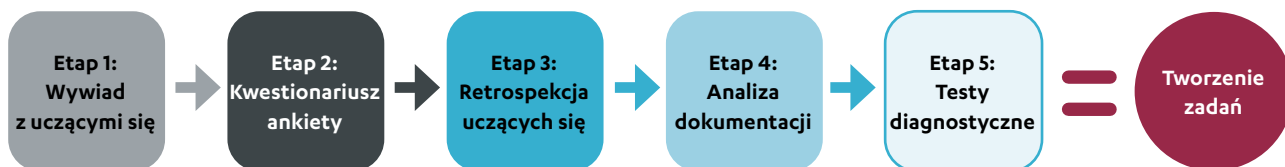
Zaproponowana w reakcji na ograniczenia kształcenia segregacyjnego i integracyjnego idea edukacji włączającej stanowi obecnie jeden z priorytetowych celów wyznaczających kierunki działań współczesnej polityki oświatowej (Pomirska 2021). Pojęcie inkluzji, które jest związane z rozpoznawaniem i usuwaniem różnego rodzaju barier edukacyjnych wynikających na przykład z niedostosowania architektonicznego, uprzedzeń czy nieodpowiednich metod nauczania i strategii uczenia się (Zacharuk 2011, za: Nijakowska: 2016), leży u podstaw organizacji i optymalizacji procesu nauczania oraz uczenia się wszystkich uczniów, szczególnie tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co pozwala realizować trendy edukacyjne stawiające postać uczącego się w centrum rozważań (Kumaravadivelu 2006).

Zgodnie z ideą inkluzji kształcenie powinno być przyjaznym procesem, który między innymi promuje aktywne postawy wśród uczniów, a także rozwija ich kreatywność i samodzielność (Doroba 2010). Komunikacja z asystentami głosowymi w podejściu działaniowym wpisuje się w te założenia. Idea wykonywania zadań „z życia wziętych” przez uczących się, leżąca u podstaw tego podejścia, umożliwia kontekstualizację procesu dydaktycznego. Dzięki temu uczący się przyjmują rolę aktywnych członków społeczeństwa, a proces uczenia się jest napędzany przez działanie, co wyklucza sytuacje, w których język obcy bywa traktowany wyłącznie jako przedmiot nauczania (Abbate 2021).

Mediacja, skonceptualizowana na gruncie edukacji językowej za sprawą pilotażowego projektu „Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment” (Council of Europe 1997) jako jeden z czterech trybów komunikacji (scalający recepcję, produkcję i interakcję) i przez wiele lat (niesłusznie!) utożsamiana z praktyką tłumaczeń ustnych i pisemnych (North i Piccardo 2016), stała się słowem kluczem edukacji (językowej), któremu poświęcono w ostatniej dekadzie wiele uwagi na gruncie glottodydaktyki europejskiej (np. Coste i Cavalli 2015; Stathopoulou 2015; North i Piccardo 2016; Janowska i Plak 2021). Podobny trend można zaobserwować w codziennej praktyce dydaktycznej w Polsce. Reforma edukacji z 2017 roku, której najbardziej odczuwalnym skutkiem było ponowne wydłużenie nauki w szkołach podstawowych do ośmiu lat i zlikwidowanie gimnazjów, umocniła pozycję mediacji jako umiejętności obowiązkowo sprawdzanej na nowo wprowadzonym egzaminie ósmoklasisty i w zmodyfikowanej wersji egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego. Według corocznych raportów publikowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną mediacja często jednak sprawia zdającym trudność, co znajduje odzwierciedlenie w niższych wynikach osiąganych przez nich w zadaniach sprawdzających tę umiejętność (np. CKE 2023, 2024).

W związku z rosnącą potrzebą proinkluzywności wykorzystałam założenia podejścia działaniowego (Council of Europe 2001) do zaprojektowania ustnej pracy domowej wymagającej od uczących się zastosowania technologii (ang. *technology-facilitated oral homework*), (Shanks 2021), co umożliwiło im samodzielne ćwiczenie wewnątrzjęzykowej mediacji

Rys. 1. Etapy analizy potrzeb uczących się

Źródło: Opracowanie własne.

tekstu poprzez wykonywanie zadań za pomocą Alexy. Najistotniejszym etapem warunkującym autentyczność interwencji dydaktycznej i umożliwiającym uwzględnienie aktualnych potrzeb językowych uczących się było przeprowadzenie wieloaspektowej analizy ich potrzeb¹ (rys. 1), która została zaprojektowana na podstawie kluczowych opracowań teoretycznych (Hutchinson i Waters 1987; Long 2015). Po przeanalizowaniu potrzeb uczniów przygotowałam zestaw ośmiu zadań mediacyjnych dotyczących podróżowania i kultury popularnej,

¹ W analizie potrzeb uczestniczyła grupa 63 polskich uczniów drugiej i trzeciej klasy liceum ogólnokształcącego, uczących się języka angielskiego na poziomie B1 według ESOKJ.

przeznaczonych do samodzielnego wykonania przez uczących się w ramach cotygodniowej pracy domowej zaplanowanej na osiem tygodni (tzn. jedno zadanie na tydzień).

W trakcie rozwiązywania zadań mediacyjnych uczący się przyjęli rolę mediatorów, których obowiązkiem było przekazanie wyimaginowanym interlokutorom (np. członkom rodziny, przyjaciółom, kolegom i koleżankom z klasy) konkretnych informacji za pośrednictwem tekstów docelowych (Coste i Cavalli 2015). Obowiązkiem uczących się było uzupełnienie sześciu lub siedmiu luk w tekście brakującymi informacjami, np. liczbą, nazwą geograficzną, datą, ceną, tytułem itp. Przykład takiego zadania znajduje się na rys. 2.

Rys. 2. Przykład zadania mediacyjnego poruszającego tematykę podróżowania (Gajewska, w druku)

KROK 1: PRZECZYTAJ UWAGNIE TREŚĆ POLECENIA ZNAJDUJĄCEGO SIĘ PONIŻEJ.

Jesteś na siedmiodniowych wakacjach w Atenach. Twój anglojęzyczny znajomy ze Szkocji jest zaintrygowany tą wiadomością i prosi cię o przedstawienie mu szczegółów dotyczących Grecji. Ty jednak nie jesteś w stanie podać mu wszystkich informacji, o które cię prosi w swoim e-mailu (Tekst A). Nie chcąc robić mu przykrości, konsultujesz się z Alexą, aby uzyskać odpowiedzi na jego pytania. Na podstawie odpowiedzi zaproponowanych przez asystenta, uzupełnij wiadomość e-mail do swojego kolegi znajdującą się poniżej (Tekst B).

KROK 2: WYKONAJ ZADANIE, UZUPEŁNIAJĄC LUKI BRAKUJĄCYMI INFORMACJAMI.

Tekst A: Hi, I've heard from Kate that you're on holidays in Greece. Lucky you! I'd like to be with you there, but I've to study for my entrance exams :(Tell me at least a few things about this country. I've heard once that there's some other name for Greece. Is it true? Is Greece a big country - how many people live there? Is it bigger than the UK? What countries does Greece border? I'm pretty certain that one of the neighbouring countries must be Turkey. I remember the information from my Geography class. LOL! Are there many mountain ranges in Greece? I know that the Greek flag is white and blue, but I've no idea why it is so. Do you know anything about it? In addition to the Acropolis of Athens, what else is Greece famous for? By the way, have you seen it already? I know that Greece founded democracy and philosophy. Is there anything else that the Greeks created? I hope you will be able to answer all my questions. Best, George

Tekst B: Hi George, Thanks for your e-mail. I feel wonderful here in Athens. I hope you're fine there in Glasgow too! Let me tell you a few facts about Greece. Greece is a small country in Southeastern Europe. It's also officially known as (1)..... Its capital city is Athens. The population of Greece is estimated to be (2)..... You're right that Greece borders Turkey. It also borders (3)..... Eighty percent of the country is mountainous, with (4)..... being the highest peak. The Greek flag with a white cross on a blue field was used as a land flag from 1828 until 1969 and from 1975 to 1978. In 1978 the flag became a national flag. There are many theories about the origins of the colour of the flag. One says that blue and white represent the (5)..... In addition to the Acropolis of Athens that you've mentioned, some other popular attractions in Greece include (6)..... Greece is considered a birth place not only of democracy and philosophy, but also (7)..... It's been really hot in Athens recently, but I hope I'll manage somehow to see all the sights planned for today. This evening I'll upload some photos on WhatsApp! I must go now. XOXO

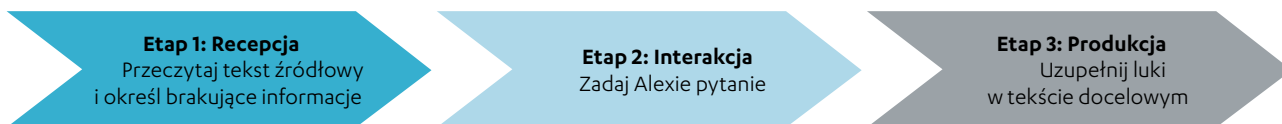
KROK 3: ODPOWIEDZ NA PYTANIA

Czy jesteś zadowolony(-na) z odpowiedzi, jakie zaproponowała ci Alexa? Jeśli nie, zadaj pytania ponownie.

Źródło: Opracowanie własne.

Wykonanie zadania mediacyjnego przy wsparciu aplikacji zostało podzielone na trzy etapy. Po krótkim treningu wprowadzającym w zagadnienie interakcji z asystentem uczący się w pierwszej kolejności zapoznali się z treścią tekstu źródłowego (Tekst A) w celu znalezienia brakujących informacji, na podstawie czego sformułowali i zadali Alexie pytania, aby następnie uzupełnić luki w tekście docelowym (Tekst B).

Rys. 3. Etapy wykonywania zadania mediacyjnego za pomocą Alexy

Źródło: Opracowanie własne.

Udział w innowacji stworzył okazję do integracji 4 sprawności językowych (czytania, mówienia, słuchania, pisanie), „wymuszając” zastosowanie przez uczących się 3 trybów komunikacji: recepcję tekstu pisanego (Etap 1), interakcję z asystentem, która obejmowała recepcję i produkcję tekstu mówionego (Etap 2), oraz produkcję tekstu pisanego (Etap 3).

W reakcji na komendy głosowe, czyli pytania użytkowników, Alexa formułowała multimodalne informacje zwrotne, które obejmowały prezentację tekstu mówionego i pisanego oraz materiał graficzny, co angażowało dwa zmysły uczących się: słuch i wzrok. Na rys. 4 można znaleźć przykładowe pytania, które umożliwiają uzupełnienie luk 1, 2 i 3 w zadaniu z rys. 2.

Korzyści i problemy wynikające z użycia asystentów podczas wykonywania zadań

Autentyczne zadania na mediację tekstu przygotowane na podstawie wyników analizy potrzeb uczących się oraz wymagające interakcji z asystentem umożliwiają nie tylko integrację czterech sprawności językowych, lecz również jednocześnie ćwiczenie słownictwa, gramatyki i wymowy przez uczących się bez obecności nauczyciela i innych uczniów. Pozwala to zarówno uatrakcyjnić proces uczenia się, którego rytm nierzadko wyznacza struktura realizowanego przez grupę podręcznika, jak i skutecznie obniżyć poziom negatywnych emocji, takich jak stres czy lęk, towarzyszących uczącym się podczas wypowiedzi ustnych. Obecność „cierpliwego” i „nieoceniającego” asystenta, który sygnalizuje niepoprawność komendy

głosowej, mówiąc na przykład: „Sorry, I don’t know that one” i „Sorry, I’m not sure about that”, sprzyja produkcji komunikatów ustnych w postaci pytań szczegółowych w przyjemnej, domowej atmosferze. Jest to ważna cecha innowacji dla wszystkich uczących się, jednak szczególnie istotna dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy ze względu na problemy ze spójnym wysławianiem się często doświadczają barier emocjonalnych wynikających z ich językowych ograniczeń podczas wystąpień na forum grupy (Bogdanowicz 2011), oraz dla uczniów w spektrum autyzmu, którzy ze względu na trudności adaptacyjne mają kłopoty z nawiązywaniem relacji społecznych (Róg 2011).

Jak już zasygnalizowano, komunikacja z Alexą w podejściu działaniowym tworzy okazję do stymulacji wielozmysłowej, która angażuje przede wszystkim: wzrok (tekst i grafika) oraz słuch (audio). Prezentacja multimodalnych informacji zwrotnych przez Alexę wspiera proces rozumienia tekstów i utrwala receptywną znajomość słownictwa oraz struktur gramatycznych, podnosząc efektywność uczenia się. Multisensoryczność jest praktyką szczególnie rekomendowaną we współpracy z uczniami dyslektycznymi (Bogdanowicz 2011; Szumska 2021), w spektrum autyzmu (Róg 2011) czy z niepełnosprawnościami w stopniu lekkim lub umiarkowanym (Burzyńska 2011).

Konieczność wielokrotnego formułowania pytań szczegółowych z wykorzystaniem zamków pytających umożliwia ćwiczenie i utrwalenie struktury zdania pytającego oraz zastosowania czasów gramatycznych i użycia słownictwa z 14 działów tematycznych wyodrębnionych w podstawie programowej w zakresie przedmiotu język obcy nowożytny. Jest to zaleta innowacji istotna dla wszystkich uczących się, którzy przygotowują się do egzaminu ósmoklasisty i maturalnego z języka obcego nowożytnego, szczególnie atrakcyjna jednak dla uczniów ze stwierdzoną dysleksją, potrzebujących jak najwięcej powtórzeń materiału z uwagi na zaburzenia w uczeniu się o podłożu językowym (Szumska 2021).

Rys. 4. Przykłady multimedialnych informacji zwrotnych Alexy

Źródło: Alexa.

Użycie asystentów przez uczących się w podejściu działaniowym nadaje sens i cel ich interakcjom z technologią. W momencie załamań komunikacyjnych istnieje prawdopodobieństwo, że uczący się będą konsekwentnie negocjować znaczenia, aby w całości wykonać zadanie. Ilustruje to zawartość tab. 1, która zawiera transkrypcję interakcji między uczącym się a Alexą podczas wykonywania zadania przedstawionego na rys. 2. Jak widać, uczeń doświadczył łącznie 11 niepowodzeń komunikacyjnych, które wynikały ze zbyt małej precyzji jego pytań („What does the flag means?”), niepoprawnej struktury komend głosowych („For what things Greek things?”) i błędów w wymowie („Greece is considered as a bird place of?”). Początkowo komunikacja była udana i dzięki zaledwie ośmiu pytaniom, z których jedno wymagało parafrazy (podkreślone pytanie w tab. 1), uczniowi udało się uzyskać sześć informacji niezbędnych do wykonania zadania. Jednakże uzyskanie wiadomości na temat dziedzictwa kulturowego Grecji okazało się wyzwaniem nie do pokonania, gdyż ze względu na odbiegającą od standardowej wymowę ucznia Alexa błędnie rozumiała słowo ‘Greece’ i ‘birthplace’, biorąc je odpowiednio za /Chris/, /grease/ i /grace/ oraz /better place/, /bad place/ i /bird place/. Niepoprawne struktury komend również nie sprzyjały udanej komunikacji. Po wykonaniu ośmiu prób parafrazy (oddane pogrubioną czcionką w tab. 1) uczeń poddał się, nie znajdując ostatecznie informacji potrzebnej do uzupełnienia ostatniej luki.

Tab. 1. Komunikacja polskiego ucznia uczącego się języka angielskiego na poziomie B1 według ESOKJ z Alexą podczas zadania wymagającego przetwarzania tekstu

Uczeń	<i>What is also officially known as Greece?</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the web. According to fandom.com: Greece is a country located in southern Europe and is officially known as the Hellenic Republic.</i>
Uczeń	<i>What is the population of Greece?</i>
Alexa	<i>In 2020, the population of Greece was 10.4 million people.</i>
Uczeń	<i>What countries Greece borders?</i>
Alexa	<i>Here is something I found on the Web. According to reference.com: Greece is bordered by four countries: Albania, the Republic of Macedonia, Bulgaria and Turkey.</i>
Uczeń	<i>What is the highest mountain in Greece?</i>
Alexa	<i>The tallest mountain by elevation above sea level in Greece is Mount Olympus which is 9,573 feet above sea level.</i>
Uczeń	<i>What does the flag mean?</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the web. According to essaysdocs.org: If you want to know what the flag means, it means justice, liberty, trust, and honour.</i>
Uczeń	<i>What the colour of the grease flag means? (parafraza 1)</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the web. According to bearingnet.net: If the grease is dark, it means it has begun to oxidise.</i>
Uczeń	<i>What two colours of the Greek flag mean? (parafraza 2)</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the Web. According to the pioneerwoman.com: Based on nine equal and alternating horizontal stripes of blue and white, the Greek flag also bears a blue canton with a white cross symbolising the established religion of the people, the Greek orthodoxy.</i>
Uczeń	<i>What popular attractions in Greece include?</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the Web. According to alliedacademies.com: Some of the tourist attractions of Greece are Acropolis, Santorini, Delphi, the blue caves of Zakyntos, and many more.</i>
Uczeń	<i>Of what grace is considered as?</i>
Alexa	<i>Here's something I found on the web. According to termpaperwarehouse.com: Grace is recognised as the saving and transfiguring power of God.</i>
Uczeń	Reese's call with the back plays of what? (parafraza 1)
Alexa	<i>Here's something I found on the web. According to Wikipedia.org: The candy was first called "PBs" and was later rechristened as Reese's Pieces.</i>

Uczeń	Grease is called the bad place of what (parafraza 2)
Alexa	Sorry, I don't know that.
Uczeń	For what things grace is called bad place (parafraza 3)
Alexa	Sorry, I don't know that.
Uczeń	For what things grease is called a better for (parafraza 4)
Alexa	Here's something I found on the web. According to familyhandyman.com: Synthetic grease is the best choice for gears, axles and bearings that carry heavy loads, transmit high torque, operate at high temperatures or are subject to shear stress.
Uczeń	For what things Greek things? (parafraza 5)
Alexa	Sorry, I don't know that one
Uczeń	Grace is considered as a bracelet (parafraza 6)
Alexa	Sorry, I don't know that one.
Uczeń	Greece is considered as a bird place of (parafraza 7)
Alexa	Hmm, I don't know that.
Uczeń	Chris is considered as a bad place (parafraza 8)
Alexa	Sorry, I'm not sure about that.

Źródło: Opracowanie własne.

Pomimo językowych i afektywnych korzyści wynikających z interakcji z Alexą, osoby uczące się o niskim poziomie zaawansowania językowego i/lub złej wymowie w języku docelowym mogą przeżywać liczne załamania w komunikacji, potęgujące irytację i niechęć nie tylko do technologii, lecz do wykonania pracy domowej lub uczenia się języka w ogóle. Konieczność posiadania odpowiedniego sprzętu i dostępu do internetu oraz wydłużanie czasu, którzy młodzi uczący się spędzają *on-screen*, to argumenty stawiające pod znakiem zapytania słuszność stosowania tego typu innowacji.

Przydatność informacji zwrotnych prezentowanych przez asystenta ma również swoje ograniczenia, co udowodniła analiza interakcji uczących się z asystentem. Pomimo błędów w ich komendach głosowych wynikających z braku zastosowania czasowników posiłkowych i struktury zdania pytającego, niepoprawnego użycia kwantyfikatorów ilości i czasów gramatycznych, Alexa udzieliła adekwatnych odpowiedzi na pytania uczących się, prawdopodobnie utwierdzając ich w przekonaniu o poprawności ich poleceń głosowych (tab. 2).

Tab. 2. Przykłady odpowiedzi Alexy na niepoprawne komendy głosowe

NIEPOPRAWNA KOMENDA GŁOSOWA	ODPOWIEDŹ ALEXY
*What countries Greece borders?	Here is something I found on the Web. According to reference.com: Greece is bordered by four countries: Albania, the Republic of Macedonia, Bulgaria and Turkey.
*When the palace of science and culture constructed?	Palace of Culture and Science in Warsaw, Województwo Mazowieckie, was completed in 1955.
*Can you tell me what is a bedroom price in a hotel per night in Madrid?	Here's something I found on the Web. According to hotels.com: It would be worth it if the hotel was in the 70–90 USD price range, but otherwise there are better 4 star hotels in Madrid for 130–200 price range.
*For how much minutes Yorkshire pudding has have to be in the oven?	Here's something I found on the Web. According to chicagotribune.com: Yorkshire pudding needs to bake from 20 to 55 minutes depending on the recipe you use.

Źródło: Opracowanie własne.

Nauczyciele języków obcych mogą mieć również mieszane uczucia wobec zastosowania asystentów głosowych w nauczaniu, co jest uzasadnione. Z jednej strony nieznamość tej technologii i czasochłonny proces opracowywania zadań, a z drugiej brak gwarancji, że

uczniowie wykonają zadania zgodnie z poleceniem, może wyraźnie ostudzić zapał do wykorzystania Alexy w procesie dydaktycznym.

Tworzenie okazji do używania języka w interakcji poza szkołą i maksymalizowanie ekspozycji uczniów na język obcy, co oferuje właśnie opisana innowacja, wydaje się jednak kluczowym argumentem popierającym zasadność użycia Alexy w podejściu zorientowanym na działanie. Dzięki opisanej innowacji uczący się mogą wykonać zadania kiedy chcą, gdzie chcą i ile razy chcą, co pozwala indywidualizować proces uczenia się. Audiowizualna informacja zwrotna asystenta głosowego angażuje jednocześnie dwie sprawności receptywne i przez to wspiera proces rozumienia komunikatów Alexy oraz gwarantuje ekspozycję na autentyczny input, co jest korzystne z punktu widzenia rozwoju językowego. Korzystanie z asystenta podczas wykonywania zadań sprzyja również zastosowaniu tej technologii w kontekstach innych niż te narzucone przez pracę domową. Analiza interakcji uczących się z Alexą wykazała, że część z nich prawdopodobnie uznała rozmowy z technologią za bardzo interesujące i w związku z tym zdecydowała się konwersować z asystentem na tematy „niewymuszone” przez zadania z pracy domowej. Można do nich zaliczyć wykonywanie połączeń głosowych („Call mama!”), sprawdzanie prognozy pogody („What weather is going to be tomorrow in Lublin?”), włączanie muzyki („Can you play Harry Styles for me?”) i wyszukiwanie informacji innych niż te potrzebne do wykonania zadania („How to relax?”). Wykazuje to potencjał technologii do autonomizacji procesu uczenia się języka obcego i rozwijania postawy uczenia się przez całe życie, która jest niezwykle pożądana w dynamicznej rzeczywistości podlegającej wpływom globalizacji.

Wnioski i rekomendacje

Idea wykonania zadań mediacyjnych za pomocą Alexy zasługuje na uwagę, ponieważ umożliwia uczącym się używanie języka w działaniu poza szkołą w proinkluzywnym kontekście. Cel tych zadań jest zawsze pozajęzykowy, gdyż uczący się przyjmują znane im role (np. członków rodziny, znajomych, turystów), aby zgodnie z duchem mediacji tekstu rozwiązać problem, jakim jest przekazanie informacji komuś, kto ma trudności z uzyskaniem do niej dostępu. Zastosowanie asystentów głosowych w podejściu zorientowanym na działanie uważam za innowację nie tylko o solidnych podstawach teoretycznych zgodnych z założeniami psychologicznych teorii uczenia się, takich jak konstruktywizm społeczno-kulturowy Lwa Wygotskiego (1978) i konstrukcjonizm Seymoura Paperta (1980), lecz również pożądaną w środowiskach edukacyjnych z uwagi na aktywizowanie jednostki, której wkład i rola na zajęciach z języka obcego są często marginalizowane przez dominującą postać nauczyciela i obecność kilkunastu innych uczących się.

BIBLIOGRAFIA

- Abbate, E. (2021), *Mediation, Multilingual Competence, Online Interaction: Companion Volume Descriptors as CLIL Activators Tasks*, „Philologica Jassyensia”, nr 2(34), s. 255–262.
- Ahmad, A. (2021), *Chatbots vs. Conversational AI: Is there a Difference?*, <www.cognigy.com/blog/chatbots-vs-conversational-ai>, [dostęp: 15.11.2024].
- Asbag, A. (2025), *The Best Voice Assistants for 2025*, <aiola.ai/blog/best-voice-assistants>, [dostęp: 17.11.2024].
- Bogdanowicz, K. (2011), *Dysleksja a nauczanie języków obcych. Przewodnik dla nauczycieli i rodziców uczniów z dysleksją*, Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia.
- Burzyńska, M. (2011), *Terapeutyczne aspekty nauczania języka obcego dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (na przykładzie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim)*, „Neofilolog”, nr 36, 137–156.
- Campo, C. (2022), *Ultimate Knowledge, What is a Chatbot? Everything You Need to Know*, <www.ultimate.ai/blog/ultimate-knowledge/what-is-a-chatbot>, [dostęp: 15.11.2024].

- CKE (2023), *Sprawozdanie za rok 2023. Egzamin: Egzamin ósmoklasisty. Przedmiot: Języki obce nowożytnie*, Warszawa: B. Trzcińska, M. Mały, E. Bartoń-Pieniążek, E. Kręciejewska, L. Stopińska, M. Mazurek, A. Łochowska, K. Łapieńska-Rey, D. Mierzejewska.
- CKE (2024), *Sprawozdanie za rok 2024. Egzamin maturalny. Język angielski*, Warszawa: J. Szatan, K. Furmańczyk, M. Zysk, A. Badetko-Bereda, M. Prokop, G. Przybylski.
- Coste, D., Cavalli, M. (2015), *Education, Mobility, Otherness. The Mediation Functions of Schools*, Council of Europe, <rm.coe.int/education-mobility-otherness-the-mediation-functions-of-schools/16807367ee>, [dostęp: 2.02.2025].
- Council of Europe (1997), *Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference. Draft 2 of a Framework Proposal*, Strasbourg: Council for Cultural Cooperation.
- Council of Europe (2001), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Debecker, A. (2017), *Chatbot ELIZA: Deconstructing Your Friendly Therapist*, <blog.ubisend.com/discover-chatbots/chatbot-eliza>, [dostęp: 23.01.2025].
- Dizon, G. (2017), *Using Intelligent Personal Assistants for L2 Learning: A Case Study*, „TESOL Journal”, nr 8(4), s. 29–42.
- Doroba, M. (2010), *Normalizacja, integracja i inkluzja społeczna w życiu osób niepełnosprawnych. Możliwości i ograniczenia. Część 1. Edukacja, „Szkoła Specjalna”, nr 1(252), s. 5–19.*
- Gajewska, K. (w druku), *Voice Assistants in Action-Oriented Mediation Practice: Insights from Polish Learners of English as a Foreign Language*, Berlin: Peter Lang.
- Guzman, A., Lewis, S. (2020), *Artificial Intelligence and Communication: A Human-Machine Communication Research Agenda*, „New Media & Society”, nr 22(1), s. 70–86.
- Higgins, A. (2021), *What is a Chatbot? How is it Changing Customer Experience?*, <www.salesforce.com/blog/what-is-a-chatbot>, [dostęp: 15.11.2024].
- Hutchinson, T., Waters, A. (1987), *English for Specific Purposes*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Janowska, I., Plak, M. (2021), *Działania mediacyjne w uczeniu się i nauczaniu języków obcych. Od teorii do praktyki*, Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Krashen, S. (1985), *The Input Hypothesis*, London: Longman.
- Kukulska-Hulme, A. (2019), *Intelligent Assistants in Language Learning: Friends or Foes?*, [w:] C. Glahn, Christian, R. Power, E. Tan (red.), *Proceedings of World Conference on Mobile and Contextual Learning 2019*, LearnTechLib, s. 127–131.
- Kukulska-Hulme, A., Lee, H. (2020), *Intelligent Assistants in Language Learning: An Analysis of Features and Limitations*, [w:] K. Frederiksen, S. Larsen, L. Bradley, S. Thouesny (red.), *CALL for Widening Participation: Short Papers from EUROCALL 2020*, Research-publishing.net, s. 172–176.
- Kumaravivelu, B. (2006), *Understanding Language Teaching: From Method to Postmethod*, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Lin, K. (2020), *Evolution of Chatbots*, <poshai.medium.com/evolution-of-chatbots-dcb679bf6ca0>, [dostęp: 23.01.2025].
- Long, M. (1996), *The Role of the Linguistic Environment in Second Language Acquisition*, [w:] W. Ritchie, T. Bhatia (red.), *Handbook of Second Language Acquisition*, New York: Academic Press, s. 413–468.
- Long, M. (2015), *Second Language Acquisition and Task-Based Language Teaching*, Malden: John Wiley & Sons Ltd.
- Manalo, S. (2024), *List of Voice Assistants You Can Use in 2025*, <www.outsourceaccelerator.com/articles/list-of-voice-assistants>, [dostęp: 30.01.2025].

- Moussalli, S., Cardoso, W. (2019), *Intelligent Personal Assistants: Can They Understand and be Understood by Accented L2 Learners?*, „Computer Assisted Language Learning”, nr 33(1), s. 1–26.
- Nijakowska, N. (2016), *Nauczyciel języka obcego wobec specyficznych trudności w uczeniu się*, „Języki Obce w Szkole”, nr 4, s. 32–38.
- North, B., Piccardo, E. (2016), *Developing Illustrative Descriptors of Aspects of Mediation for the Common European Framework of Reference (CEFR): A Council of Europe Project*, „Language Teaching”, nr 49(3), s. 455–459.
- Okonkwo, C., Ade-Ibijola, A. (2021), *Chatbots Applications in Education: A Systematic Review*, „Computers and Education: Artificial Intelligence”, nr 2, s. 1–10.
- Papert, S. (1980), *Mindstorms: Children, Computers and Powerful Ideas*, New York: Basic Books.
- Pomirska, Z. (2021), *Podejście inkluzyjne w nauczaniu uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – szansa na zmianę polskiej szkoły*, „Annales UMCS Sectio N Educatio Nova”, nr 6(1), s. 43–57.
- Róg, T. (2011), *Developing Communicative Competence in a Learner with Asperger's Syndrome*, „Neofilolog”, nr 36, s. 203–213.
- Shanks, D. (2021), *Technology-Facilitated Oral Homework: Leveraging Technology to get Students Speaking Outside the Classroom*, [w:] T. Beaven, F. Rosell-Aguilar (red.), *Innovative Language Pedagogy Report*, Researchpublishing.net, s. 69–75.
- Stathopoulou, M. (2015), *Cross-Language Mediation in Foreign Language Teaching and Testing*, Bristol: Multilingual Matters.
- Szumska, M. (2021), *Dylematy związane z włączaniem uczniów dyslektycznych do systemu edukacji*, „Językoznawstwo”, nr 1(15), s. 279–288.
- Underwood, J. (2021), *Speaking to Machines: Motivating Speaking Through Oral Interaction with Intelligent Assistants*, [w:] T. Beaven, F. Rosell-Aguilar (red.), *Innovative Language Pedagogy Report*, Research-publishing.net, s. 127–132.
- Vygotsky, L. (1978), *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, Cambridge: Harvard University Press.

Artykuł został pozytywnie zaopiniowany przez recenzenta zewnętrznego „JOWS” w procedurze *double-blind review*.

DR KLAUDIA GAJEWSKA [Pracuje w Katedrze Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz w Liceum Ogólnokształcącym im. Kazimierza Wielkiego w Lublinie. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na wykorzystaniu nowoczesnych technologii w nauczaniu języków obcych.](#)